

تحلیل مهم‌ترین عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی خانوارهای روستایی

(مورد مطالعه: دهستان نوبندگان، شهرستان فسا)

منیژه احمدی^۱، مهدی چراغی^۲، زهرا بنزاده^۳

تاریخ دریافت: ۹۴/۰۷/۰۱

تاریخ پذیرش: ۹۴/۰۹/۲۵

از صفحه ۴۹ تا ۷۴

پژوهشنامه جغرافیای انتظامی

سال سوم، شماره دوازدهم، زمستان ۱۳۹۴

چکیده

بدون تردید، احساس امنیت از جمله مقولات مهم و لازم برای حیات جوامع بشری است و تأثیر شگرفی بر توسعه آنها دارد. پژوهش حاضر با هدف بررسی مهم‌ترین عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی خانوارهای روستایی صورت گرفته است. نوع پژوهش کاربردی و روش پژوهش، توصیفی-تحلیلی است. روش جمع‌آوری اطلاعات و داده‌های مورد نیاز، کتابخانه‌ای و میدانی است. جامعه آماری پژوهش، خانوارهای روستایی دهستان نوبندگان شهرستان فسا هستند که طبق سرشماری آماری سال ۱۳۹۰ دارای ۲۴۱۷ خانوار می‌باشند. نمونه‌گیری به صورت تصادفی ساده و تعداد نمونه لازم برای تکمیل پرسش‌نامه با استفاده از فرمول کوکران ۲۵۵ خانوار تعیین شد که به منظور افزایش دقت، حجم نمونه به ۲۸۸ مورد افزایش یافت. روایی صوری پرسش‌نامه با کمک اساتید و کارشناسان مورد بررسی قرار گرفت و پس از اعمال اصلاحاتی مورد تأیید واقع شد. پایایی پرسش‌نامه با استفاده از آلفای کرونباخ سنجیده شد که مقدار آن برابر با ۰/۷۶۱ به دست آمد که نشان‌دهنده مناسب بودن پایایی ابزار پژوهش است. به منظور تحلیل عوامل مؤثر بر احساس امنیت از آزمون آماری تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که عامل امنیت کالبدی، اجتماعی و اقتصادی با مقدار ویژه ۵/۶۸۶ و تبیین ۲۷/۰۷۸ درصد واریانس، مهم‌ترین عامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در بین خانوارهای روستایی است.

کلید واژه‌ها: احساس امنیت، امنیت اجتماعی، توسعه پایدار روستایی، شهرستان فسا.

۱- استادیار گروه جغرافیا، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران، نویسنده مسئول: Email: ahmadi.manijeh@znu.ac.ir

۲- دانش آموخته دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

۳- کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه زنجان، زنجان، ایران.

مقدمه و بیان مسئله

امنیت مفهومی ذهنی و نسبی است که بر پایه اصول متعدد در یک جامعه پدیدار شده و استمرار می‌یابد. امروزه به دلیل پیشرفت توسعه و تمدن، امنیت نیز به مثابه دیگر موضوعات بحران برانگیز کشورها نقش مهم‌تری به خود گرفته و دامنه آن همه ابعاد کالبدی، اجتماعی، اقتصادی و روانی زندگی انسان‌ها را دربرگرفته است. امنیت زمینه‌ساز و بسترساز توسعه در ابعاد اجتماعی و اقتصادی است و خود از آن تأثیر می‌پذیرد (سرور و همکاران، ۱۳۹۳: ۳)؛ بنابراین تضمین امنیت لازم و ضروری است؛ چرا که حیات انسان در گرو آن است و اختلال در سازوکار آن موجب ناامنی و پریشانی احوال انسان خواهد بود (نویدینیا، ۱۳۸۵: ۲۳). در آغاز قرن بیست و یکم، تضمین حداقل امنیت برای جوامع انسانی به یکی از سیاست‌های عمومی مهم تمامی دولت‌ها تبدیل شده است. در اعلامیه جهانی حقوق بشر نیز، امنیت در ردیف آزادی قرار گرفته و دولت‌ها مسئول تأمین این حقوق و برقراری امنیت در شهرها هستند (سجادیان و سیدعلی‌پور، ۱۳۹۴: ۲). در همین راستا طی دهه‌های اخیر توجه به مفهوم امنیت اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن، در تحقیقات دانشگاهی و کاربردی کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه افزایش یافته است (زدنر^۱، ۲۰۰۶: ۲؛ سرامی^۲، ۲۰۰۹: ۶؛ لودر و والکر^۳، ۲۰۰۹: ۵). امنیت از مهم‌ترین اهداف، منابع و ارزش‌های اصولی پایدار جامعه است و مهم‌تر از امنیت، موضوع «احساس امنیت» است. همان‌گونه که وجود امنیت امری لازم است، احساس امنیت هم به اندازه وجود آن لازم، حتمی و ضروری است (حسینی‌نثار و قاسمی، ۱۳۹۱: ۱). بی‌تردید، در ایجاد امنیت و احساس امنیت عوامل گوناگونی دخالت دارند که فقدان آنها برقراری احساس امنیت را کند کرده یا مانع از تحقق آن شده است (سریع‌القلم، ۱۳۷۷: ۳۴).

امنیت مفهومی بیرونی و عینی و احساس امنیت مفهومی درونی و ذهنی است. امنیت در مفهوم عینی اندازه‌گیری فقدان تهدید علیه ارزش‌ها و در مفهوم ذهنی به فقدان احساس ترس از اینکه چنین ارزش‌هایی مورد حمله قرار خواهد گرفت، اشاره دارد

۱ - zedner

۲ - cerami

۳ - Loader and walker

(مولر، ۲۰۰۰: ۱). در دیدگاه سنتی امنیت صرفاً به معنای حصول شرایط فردی، گروهی و اجتماعی است که عاری از خشونت و پرخاشگری باشد. در نگرش نوین، هر نوع تأمین اجتماعی و هر نوع مصونیت انسان در برابر آسیب‌های اجتماعی و حتی آسیب‌های جسمی و بیماری‌ها در زمره موضوع امور امنیتی قرار می‌گیرد (هزارجریبی و صفری شالی، ۱۳۹۳: ۳). در همین راستا احساس امنیت پدیده روان‌شناختی اجتماعی است که دارای ابعاد گوناگونی است. این احساس ناشی از تجربه‌های مستقیم و غیرمستقیم افراد از شرایط و اوضاع محیط پیرامونی است و افراد مختلف به صورت‌های گوناگون آن را تجربه می‌کنند. بدون شک هرگونه اختلال در احساس امنیت و بروز شرایط نگرانی ناشی از موقعیت‌های مخاطره‌آمیز و دغدغه‌ساز عینی و ذهنی در جامعه، از یک سو هزینه تعامل‌های اجتماعی را افزایش داده و از سوی دیگر با ایجاد اختلال در اعتماد اجتماعی و بروز بی‌تفاوتی فردی و اجتماعی، انسجام و یگانگی اجتماعی را مورد تهدید قرار می‌دهد (حسنوند، ۱۳۹۱: ۵۸).

اهمیت بررسی و شناخت ابعاد و زوایای احساس امنیت از این جهت ضرورت دارد که کنش‌گران در انجام کنش با مراجعه به ذهنیت روان‌شناختی و تاریخی خود به تصمیم‌گیری و انجام کنش اقدام می‌کنند؛ بنابراین، ارزیابی و احساس آنها از فضای کنش، نقش زمینه‌ساز در این تصمیم‌گیری را ایفا می‌کند؛ چرا که رابطه بین ساختارهای عینی (امنیت) و صورت‌های ذهنی (احساس امنیت) مبنای تصمیم‌گیری افراد است (بیات، ۱۳۸۸: ۱۷). بر این اساس پژوهش حاضر با هدف بررسی احساس امنیت در میان خانوارهای روستایی، پرسش زیر را به عنوان سؤال اصلی پژوهش مطرح می‌کند:

- مهم‌ترین عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی خانوارهای روستایی در منطقه مورد مطالعه کدامند؟

مبانی نظری پژوهش

معنای لغوی امنیت رهایی از تشویش، اضطراب، ترس به معنای ایمن شدن، در امان بودن و برقراری امنیت منوط به رهایی نسبی از تهدید و بهره‌گیری بهینه از

پژوهشنامه جغرافیای انتظامی (سال سوم، شماره دوازدهم، زمستان ۱۳۹۴)

فرصت‌هاست (نصیری، ۱۳۸۱: ۱۶۶؛ ماندل، ۱۳۷۹: ۴۴؛ معین، ۱۳۸۴: ۱۴۰؛ خلیلی، ۱۳۸۱: ۴۴۸؛ بیات و همکاران، ۱۳۸۷: ۲؛ کارگر، ۱۳۸۳: ۲۸؛ کینگ و مورای، ۲۰۰۲: ۷؛ کلمنتس، ۱۳۸۴: ۱۶؛ بوزان، ۱۳۷۸: ۳۶؛ حاجیانی، ۱۳۸۴: ۱۲). از نظر تبارشناسی مفهوم امنیت دارای قدمتی طولانی‌تر از مفهوم «اجتماع» و «جامعه» است؛ اما نخستین مباحث فلسفی و سیاسی در ارتباط با امنیت را در آثار افلاطون و ارسطو می‌توان یافت (مؤذن جامی، ۱۳۷۸: ۴۶). قرآن مجید نیز یکی از اهداف استقرار حاکمیت خدا و استحلاف صالحان و طرح کلی امامت را تحقق امنیت معرفی کرده است (طباطبایی، ۱۳۷۴: ۳۶۱). به‌کارگیری واژه امنیت، دارای تاریخی طولانی است که ریشه آن به قدمت تاریخ بشر برمی‌گردد. این واژه توسط سیسرو^۱ و لاکرتیوس^۲ به «یک حالت روان‌شناختی و فلسفی ذهنی یا احساس درونی آزاد شدن از حزن و اندوه» تعریف شد و بعدها در تاریخ رومیان به عنوان یک مفهوم سیاسی، معنایی سیاسی به خود گرفت.

در تفکر سیاسی غرب، امنیت به معنای اطمینان و مفهوم سیاسی آزادی لیبرالی پیوند خورده است. هابز^۳ امنیت را در تسلیم انسان‌ها به حاکمان می‌داند، به طوری که مانع از بروز جنگ می‌شود. در طی قرون هفدهم و هجدهم به اعتقاد کافمن^۴ مفهوم امنیت، مفهومی هنجاری بود که با توسعه رفاه اجتماعی، رفاه عمومی و خیر همگانی هم‌معنا شده و ملاک مناسبی برای هدایت اجتماعی می‌شود (پراوچ^۵، ۲۰۰۵: ۹)؛ به‌طور کلی امنیت را می‌توان از نقطه نظر اجتماعی و فرهنگی، وضعیتی آرام تلقی کرد که انسان‌ها در نهایت ایمنی نسبت به جان، مال، ناموس، حیثیت، هویت، ارتباطات، تفکرات، ارزش‌ها و... خود، چه در زمان حال و چه در آینده اطمینان داشته و شبانه‌روز را با تحمل حداقل ریسک ممکن سپری سازند (صالحی امیری و نادری، ۱۳۹۰: ۴۴).

مطالعات مربوط به حوزه امنیت در سطح جهانی از دهه ۱۹۸۰ بر دو جنبه مهم متمرکز شد: نخست اینکه، مفهوم امنیت صرفاً نباید به حوزه نظامی محدود شود، بلکه باید دارای معنای عام‌تری باشد که نه تنها بتوان آن را در عرصه نظامی به‌کار بست، بلکه در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و زیست‌محیطی نیز قابلیت کاربرد داشته

- Cicero
- Lucretius
- Hobbes
- Kaufman
- Brauch

باشد. دوم اینکه، هدف مرجع «امنیت» یعنی آنچه که باید امن بماند، نباید صرفاً بر حسب کشور مفهوم‌سازی شود، بلکه باید در برگیرنده افراد در درون دولت و نظام بین‌الملل مافوق آن نیز باشد (شیهان، ۱۳۸۸: ۶). بر این اساس، مفهوم امنیت اجتماعی و احساس ناشی از آن در پی توسعه تحلیل‌های جدید امنیتی و پس از جنگ سرد در اروپا مطرح شد. این مفهوم، نخست به عنوان یک رویکرد مفهومی به وسیله گروه مستقلی از محققان در مؤسسه تحقیقات صلح کپنهاک توسعه پیدا کرده (بیلگین^۱، ۲۰۰۳: ۲۱۱) و به صورت توانایی یک جامعه برای حفاظت از هویت گروهی‌شان در مقابل تهدیدات واقعی یا فرضی، تعریف شده است (ویوور^۲، ۲۰۰۰: ۵). باری گوردون^۳ بوزان^۳ به عنوان یکی از مهم‌ترین بنیان‌گذاران مکتب مطالعات امنیتی کپنهاک با انتقاد از آنچه آن را برداشت ساه انگارانه از مفهوم امنیتی می‌نامد، اظهار می‌دارد که بر خلاف اعتقاد رئالیست‌ها به کسب امنیت از طریق کسب قدرت و یا اعتقاد آرمان‌گرایان به تأمین امنیت از طریق صلح، اکنون نیاز به ارائه یک دیدگاه میانه که هر دو مفهوم قدرت و صلح را در خود جای دهد، به‌عنوان بهترین تعریف برای مفهوم امنیت ضروری می‌باشد (بوزان، ۱۳۷۸: ۱۶). مکتب کپنهاک را می‌توان واکنشی نسبت به دیدگاه رئالیست‌ها و لیبرالیست‌ها نسبت به امنیت دانست؛ در حالی که رئالیست‌ها در بحث امنیت، محوریت را به قدرت نظامی می‌دادند، لیبرال‌ها با خوش‌خیالی تأمین امنیت را در دستیابی به صلح می‌دانستند. در واقع چهارچوب تنگ و محدود دامنه امنیت در دیدگاه آنان در مکتب کپنهاک اصلاح شده است. بوزان بر خلاف دیدگاه رویکردهای پیشین در مورد امنیت که آن را امری عینی و واقعی تصور می‌کردند، بیان می‌دارد که امنیت مسئله‌ای است بین ذهنی که مبتنی بر تصمیم بازیگران خواهد بود. بدین ترتیب ممکن است برداشت و ادراکات امنیتی مختلف و متفاوتی از سوی بازیگران مختلف حتی در مورد موضوعی خاص، روی دهد. از سوی دیگر برداشت و ارزیابی دیگران در مورد امنیتی ساختن یک موضوع توسط یک بازیگر اهمیت می‌یابد؛ زیرا این برداشت و ارزیابی آنها در نهایت بر نحوه تصمیم‌گیری و پاسخ‌های آنها تأثیرگذار خواهد بود؛ بنابراین، در حالی که یک موضوع در نزد بازیگری می‌تواند به‌عنوان تهدیدی امنیتی قلمداد شود، همان مسئله

۱ - Bilgin

۲ - Weaver

۳ - Barry Gordon Buzan

پژوهشنامه جغرافیای انتظامی (سال سوم، شماره دوازدهم، زمستان ۱۳۹۴)

نزد بازیگر دیگر مسئله‌ای عادی تلقی می‌شود. این مسئله «تنگنای امنیت» یا «دوراهی امنیت» نامیده می‌شود (عبدا.. خانی، ۱۳۸۳: ۱۰۴). بر همین اساس، نخستین کسی که بحث «امنیت اجتماعی» را به صورت مدون مطرح کرد، بوزان بود. وی امنیت را به پنج دسته تقسیم می‌کند؛ (۱) امنیت نظامی، (۲) امنیت سیاسی، (۳) امنیت اقتصادی، (۴) امنیت اجتماعی، (۵) امنیت زیست‌محیطی.

ویوور با انتقاد از بوزان، معتقد است امنیت اجتماعی در کنار امنیت اقتصادی، سیاسی، نظامی و زیست‌محیطی، قابل طرح نیست، بلکه هم‌تراز با امنیت ملی است، چون امنیت اجتماعی در شرایط امروزی مرجع امنیت ملی است. به نظر ویوور، امنیت اجتماعی معطوف به هویت است که مقوله‌ای است بسیار مهم، چون هویت اجتماعی در هر حال وجود دارد، چه دولت باشد چه نباشد؛ اما از نظر بوزان، چون امنیت اجتماعی در داخل یک محدوده سرزمینی مطرح می‌شود، نسبت به امنیت ملی، فرعی است (نصیری، ۱۳۸۱: ۱۱۸). احساس امنیت اجتماعی را اولین بار بوزان در کتاب «مردم، دولت‌ها و هراس» به کار برد. در آرای وی حوزه‌ای از زندگی که فرد خود را به واسطه مفهوم «ما» بدان متعلق می‌داند و در برابر آن احساس تعهد و تکلیف می‌کند مورد نظر است؛ بنابراین هر عامل و پدیده‌ای که باعث ایجاد اختلال در احساس تعلق و همبستگی اعضای یک گروه شود، در واقع هویت آن گروه را به مخاطره انداخته و تهدیدی برای امنیت اجتماعی آن قلمداد می‌شود (بوزان و همکاران، ۱۹۹۸: ۵-۴). در این دیدگاه همبستگی افراد یک جامعه، علاوه بر حفظ و بقاء نیازمند حمایت و تقویت نیز هست که این امر در سایه برخورداری از امکانات صورت می‌گیرد. به میزانی که افراد جامعه از امکانات مختلفی چون آموزش، بهداشت، رفاه، آزادی و غیره بهره‌مند شوند؛ از تعلق به چنین جامعه‌ای احساس خشنودی داشته و دلبستگی میان آنها تقویت می‌شود (نبوی و همکاران، ۱۳۸۹: ۸۰؛ نویدنیا، ۱۳۸۲: ۱۲). در نتیجه احساس امنیت اجتماعی آنها افزایش خواهد یافت. از منظر رویکردهای جدید، مکتب کپنهاک و صاحب‌نظرانی چون باری بوزان، تیلور و تایر^۱ امنیت مقوله‌ای کاملاً اجتماعی است. در بهترین حالت احساس

امنیت انعکاسی از تجربه فرد از جامعه است (ورناین^۱ و همکاران، ۲۰۰۹: ۱۳؛ عنایت و همکاران، ۱۳۹۱: ۵).

بوردیو^۲ به رابطه بین ساختارهای عینی (امنیت) و ساختارها یا پدیده‌های ذهنی (احساس امنیت) تأکید کرده و اعتقاد دارد از یک‌سو ساختارهای عینی قرار می‌گیرند که مبنای صورت‌های ذهنی را تشکیل می‌دهند و الزام‌های ساختاری را که بر کنش‌های متقابل وارد می‌شوند تعیین می‌کنند و از سوی دیگر اگر کسی خواسته باشد تلاش‌های روزانه فردی و جمعی را که در جهت تغییر با حفظ این ساختارها عمل می‌کنند بررسی کند، باید این صورت‌های ذهنی را در نظر گیرد. ارزیابی ذهنی افراد به عنوان کنش‌گران در تصمیم‌گیری و شکل‌دهنده الگوهای عملی رفتاری در جامعه نقش بنیادی ایفا می‌کند؛ بنابراین، بررسی و تبیین ابعاد و زوایای احساس امنیت و متغیرهای تأثیرگذار بر آن در فضای اجتماعی ضرورت غیرقابل انکار پیدا می‌کند. علاوه بر ارزیابی ذهنی کنش‌گران، از منظر دیگر که به توسعه اجتماعی مربوط می‌شود رشد و شکوفایی اجتماعی در گرو ایجاد، حفظ و بازتولید امنیت و احساس آن در جامعه است. رشد جامعه و خودشکوفایی آن متکی بر سرمایه‌های انسانی، مادی و اجتماعی شهروندان است و این سرمایه‌ها برای توسعه نیازمند امنیت، ایمنی و احساس امنیت است (ریتزر^۳، ۱۳۹۴: ۷۱۶؛ بوردیو، ۱۹۸۹: ۱۵؛ مبارکی، ۱۳۸۳: ۲۷).

در اعلامیه‌های مربوط به سازمان ملل متحد، امنیت اجتماعی یک مفهوم مندرج در ماده ۲۲ از اعلامیه جهانی حقوق بشر است که به موجب آن هر کس به‌عنوان عضوی از جامعه، برای دستیابی به حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی برای رشد منزلت و رشد آزادانه شخصیت، حق امنیت اجتماعی دارد (سازمان ملل متحد، ۲۰۱۲: ۲۳). در کنار این موضوع، مسئله احساس امنیت با طرح مسایلی چون جامعه خطرپذیر، امنیت وجودی، رفاه اجتماعی و هویت اجتماعی، بعد از دهه ۱۹۶۰ وارد مطالعات تجربی شد. بر این اساس، ادبیات نظری احساس امنیت فراتر از ادبیات نظری خود امنیت، توسعه و گسترش پیدا کرد؛ بنابراین، دیگر احساس امنیت به عنوان آن روی سکه امنیت تلقی نمی‌شود، بلکه احساس امنیت به عنوان موضوعی قلمداد می‌شود که در فضای اجتماعی

- Vornanen
- Bourdieu
- Ritzer

پژوهشنامه جغرافیای انتظامی (سال سوم، شماره دوازدهم، زمستان ۱۳۹۴)
 با منطق خاص، تولید، حفظ و بازتولید می‌شود و بر این مبنا برای خود استقلال
 موضوعیت پیدا کرده است (بیات، ۱۳۸۸: ۹).

احساس امنیت، حالتی است که به موجب آن فرد در پناه قانون و برخورداری از
 حقوق شهروندان از هرگونه تهدید و تعرض دیگران می‌تواند از مجاری قانونی و در محاکم
 صالحه احقاق حق کند (گلی، ۱۳۹۰: ۷). بر این اساس مفهوم احساس امنیت به این
 معناست که شهروندان بتوانند آزادانه جابه‌جا شوند، با همشهریان خود ارتباط برقرار
 کنند و به فعالیت‌های اجتماعی بپردازند، بدون آنکه تهدید شوند یا با خشونت و آزار و
 اذیت جسمی و روحی یا نابرابری جنسی مواجه شوند. احساس امنیت به معنای امنیت
 خاطر شهروندان از مال، جان و... است که خود نشانگر سازمان‌یافتگی، قانونمندی و با
 ثبات بودن جامعه است (صانعی، ۱۳۸۵: ۱۷)؛ بنابراین احساس امنیت در یک جامعه به
 احساس روانی شهروندان از میزان وجود یا عدم وجود و شرایط جرم‌خیز در آن جامعه
 بازمی‌گردد و هر مقدار فراوانی جرم و شرایط جرم‌خیز بالاتر باشد احساس امنیت
 شهروندان پایین‌تر است (بیات و همکاران، ۱۳۸۷: ۱۷).

پیشینه پژوهش

در زمینه احساس امنیت اجتماعی مطالعات متعددی در داخل و خارج از کشور انجام
 شده است. که به برخی از مهم‌ترین آنها اشاره می‌شود:

(کراوس^۱، ۱۹۹۶) در پژوهشی با عنوان «جرم رسانه‌ها و احساس امنیت اجتماعی
 بزرگسالان شهر تالاسی و فلوریدا» با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی، گردآوری
 اطلاعات میدانی-اسنادی و روش تجزیه و تحلیل کمی-کیفی نتایج این پژوهش نشان
 می‌دهد که پژوهشگران با پخش یک برنامه وحشتناک درباره جرایم خشن، با کنترل
 کردن سن، جنس، نژاد، تجربه قربانی و... به این نتیجه رسیدند که این عوامل به‌طور
 معنی‌داری با احساس امنیت مرتبط هستند و از بین داده‌های به‌دست‌آمده از
 پرسش‌شوندگان، زنان سفیدپوست بین سنین ۳۰-۴۴ سال بیشترین میانگین را در
 رابطه با این عوامل به خود اختصاص داده است.

^۱ -Krause

(لیتل^۱ و همکاران، ۲۰۰۵) در پژوهشی با عنوان «احساس امنیت زنان، چشم‌انداز روستایی» به بررسی احساس امنیت زنان در روستاهای انگستان و نیوزیلند پرداختند. پاسخ‌گویان در سه مکان مختلف، زنان خانه‌دار (در خانه)، زنان حاضر در فضای عمومی و زنان شاغل (محل کار) مورد مطالعه قرار گرفتند. نتایج این مطالعه نشان داد در طراحی فضای عمومی باید به امنیت کالبدی، دوستانه بودن فضا و کالبد توجه بیشتری شود تا زنان روستایی در چنین کالبدی احساس امنیت کنند.

(پانیک^۲، ۲۰۰۹) به بررسی مقوله امنیت اجتماعی از دیدگاه مکتب کپنهاگ می‌پردازد. او می‌گوید در دهه ۱۹۹۰ نظریه‌پردازان این مکتب باب جدیدی را در مطالعات امنیت اجتماعی گشودند. پیش از آنها این مفهوم در مطالعات نظامی به کار برده می‌شد؛ اما آنها این مفهوم را گسترش دادند و در زمینه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و محیطی استفاده کردند.

(کاراکاش^۳ و همکاران، ۲۰۱۰) در پژوهشی با عنوان «تبیین عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی روستاییان مطالعه موردی: ترکیه» سعی در تبیین عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی کرده‌اند. جامعه آماری پژوهش ۶۷۱۳ نفر از روستاییان ساکن در روستاهای ترکیه بود که به صورت تصادفی انتخاب شدند. نتایج پژوهش نشان داد بین احساس امنیت و متغیرهای سن، تحصیلات، مالکیت خانه، رضایت از همسایگان و اجرای قانون رابطه مثبت وجود دارد و بین احساس امنیت و متغیرهای جنسیت، درآمد، قربانی جرم بودن و سکونت در شهر رابطه منفی وجود دارد.

(لیندستروم^۴، ۲۰۱۳)، در مطالعه‌ای به بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر احساس ناامنی در یکی از محلات شهر مالمو سوئد پرداخت. در این مطالعه سرمایه اجتماعی با توجه به عوامل فردی و محله‌ای سنجیده شد. نتایج پژوهش نشان داد که متغیرهای سرمایه اجتماعی، خصوصیات فردی پاسخ‌گویان و مشارکت در انتخابات محلی، مهم‌ترین عوامل تبیین‌کننده احساس امنیت جامعه آماری است (لیندستروم، ۲۰۱۳).

۱ - Little

۲ - Panic

۳ - Karaku

۴ - Lindstrom

پژوهشنامه جغرافیای انتظامی (سال سوم، شماره دوازدهم، زمستان ۱۳۹۴)

(ربانی خوراسگانی و قاسمی، ۱۳۸۶) در پژوهشی با عنوان «رابطه احساس امنیت و نگرش مذهبی» نشان داده‌اند که احساس امنیت به ترتیب در ابعاد روانی، اقتصادی، سیاسی و قضایی کمتر است و بُعد نگرش به روحانیت از ابعاد نگرش مذهبی، تأثیر بیشتری بر احساس امنیت داشته است و تئوری گیدنز^۱ مبتنی بر نقش حمایتی باورداشت‌ها و کارگزاران دینی در برابر رویدادها و موقعیت‌های مختلف و ایجاد و تقویت احساس امنیت تأیید شده است.

(رضایی مقدم و همکاران، ۱۳۹۱) در مقاله‌ای با عنوان «بررسی جایگاه طراحی در ایجاد حس امنیت در مجتمع‌های مسکونی» پرداخته‌اند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که ایجاد حس امنیت به شکل غیر مستقیم و با بهره‌گیری از سیاست‌های پیش‌گیرانه تلفیقی کالبد معماری و روابط اجتماعی- فرهنگی از قبیل مسئله اشراف و دید، افزایش قابلیت رؤیت‌پذیری بصری، برقراری تناسب میان تراکم جمعیتی و مجموعه‌های مسکونی، ایجاد کاربری‌های متنوع و متجانس و غیره تحقق‌پذیر خواهد بود.

(مختاری و همکاران، ۱۳۹۱) در پژوهشی به بررسی «عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر احساس امنیت در شهر یاسوج» پرداخته‌اند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که تفاوت معناداری میان افراد جوان و افراد مسن، میان افراد مجرد و متأهل، میان اقوام لر و سایر اقوام از نظر احساس امنیت اجتماعی وجود دارد. همچنین، رابطه مستقیم و معناداری بین متغیرهای مستقل پایگاه اقتصادی- اجتماعی، اعتماد اجتماعی، میزان دین‌داری، نگرش نسبت به عملکرد پلیس و متغیر وابسته میزان احساس امنیت اجتماعی دیده شد.

(پوراحمد و همکاران، ۱۳۹۱) در پژوهشی با عنوان «بررسی رابطه دین‌داری و احساس امنیت در فضاهای شهری و روستایی» به بررسی احساس امنیت در سه بخش احساس امنیت عمومی، رضایت از مسئولان امنیتی و ترس از انواع فضاهای شهری و روستایی پرداخته‌اند. یافته‌های تحقیق حاکی از وجود همبستگی معنادار بین اکثر ابعاد دین‌داری با متغیرهای احساس امنیت است. همچنین، نتایج بررسی‌ها نشان‌دهنده این

نکته است که ابعاد دین‌داری بیشترین ارتباط را با متغیر ترس از انواع فضاهای شهری و روستایی دارند.

(زیاری و همکاران، ۱۳۹۲) در پژوهشی به تحلیل تطبیقی احساس امنیت در فضاهای شهری و روستایی پرداخته‌اند. نتایج تحلیل‌ها مشخص می‌سازد که از لحاظ احساس امنیت عمومی تفاوت معناداری بین نقاط شهری و روستایی وجود ندارد؛ ولی از لحاظ ترس از فضاهای شهری و روستایی، تفاوت بین شهر و روستا معنادار است. همچنین نتایج حاکی از آن است که با حرکت از فضاهای خصوصی به فضاهای عمومی، بر میزان ترس مردم افزوده می‌شود و این موضوع در روستاها بیشتر از شهرهاست.

(احمدی و همکاران، ۱۳۹۳) در مقاله‌ای با عنوان «تحلیل عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در نواحی روستایی با تأکید بر سرمایه اجتماعی» پرداخته‌اند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که رابطه معناداری میان احساس امنیت اجتماعی و سرمایه اجتماعی خانوارهای روستایی مورد مطالعه وجود دارد و با افزایش سرمایه اجتماعی احساس امنیت اجتماعی خانوارهای روستایی بهبود می‌یابد.

(دربان آستانه و همکاران، ۱۳۹۴) در مقاله‌ای با عنوان «بررسی و تحلیل احساس امنیت روستاییان شهرستان زرنند» به بررسی ابعاد مختلف احساس امنیت پرداخته‌اند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که احساس امنیت روستاییان در ابعاد جانی با میانگین ۲/۲۶ در سطح مناسبی است و بعد ناموسی با میانگین ۱/۹۷ معنی‌دار نیست. از طرف دیگر ابعاد مالی، اقتصادی و اجتماعی و شاخص کل، از نظر آماری کمتر از مقدار نظری و در سطح پایین‌تری قرار دارد.

مطالعاتی که به لحاظ موضوعی می‌تواند با موضوع پژوهش مرتبط باشد در قالب جدول شماره یک، آورده شده است.

جدول شماره (۱): مطالعات انجام شده مرتبط با موضوع پژوهش

محقق	سال	عنوان	نتایج پژوهش
روی ^۱	۲۰۰۸	امنیت، مهاجرت و اقتصاد بعد از ۱۱ سپتامبر در آمریکا	نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که پس از حادثه ۱۱ سپتامبر، روش‌های نگرش آمریکا به

پژوهشنامه جغرافیای انتظامی (سال سوم، شماره دوازدهم، زمستان ۱۳۹۴)

محقق	سال	عنوان	نتایج پژوهش
			امنیت تغییر کرد و علی‌رغم ادامه یافتن مهاجرت‌ها و اختصاص دادن سهم مهمی از اقتصاد آمریکا به خود، تعادلی بین نیازهای امنیتی و نیازهای اقتصادی برقرار شد.
اکبری و پاک بنیان	۱۳۹۱	تأثیر کالبد فضاهای عمومی بر احساس امنیت اجتماعی زنان مطالعه موردی: محله نارمک و شهرک اکباتان شهر تهران	نتایج پژوهش نشان می‌دهد که مجموعه‌های متعارف پتانسیل بیشتری برای ایجاد فضاهای ناامن دارند و طراحی کالبدی آنها نقش بسیار مهمی در بالا بردن احساس امنیت ساکنان این مجموعه‌ها ایفا می‌کنند.
حسنوند	۱۳۹۱	بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی جوانان در شهرستان سلسله	نتایج پژوهش نشان می‌دهد که در بین افراد جوان ۱۸ تا ۳۰ سال میزان احساس امنیت مالی کمی بیش از حد متوسط است و احساس امنیت جانی پایین‌تر از حد متوسط است. وجود تفاوت بین دو جنس نیز از حیث میزان احساس امنیت اجتماعی تأیید شد.

منبع: نویسندگان، ۱۳۹۴

روش پژوهش

پژوهش حاضر به لحاظ نوع، کاربردی و به لحاظ روش پژوهش، توصیفی - تحلیلی است. در راستای گردآوری اطلاعات مربوط به عنوان پژوهش و بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در جامعه مورد مطالعه از روش کتابخانه‌ای (فیش‌برداری) و میدانی (پرسش‌نامه، مصاحبه و مشاهده) بهره گرفته شد. جامعه آماری پژوهش، خانوارهای روستایی دهستان نوبندگان شهرستان فسا (استان فارس) هستند که طبق سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰، دارای ۲۰ روستای دارای سکنه، ۲۴۱۷ خانوار و ۸۵۲۳ نفر جمعیت است. نمونه‌گیری به صورت تصادفی ساده و تعداد نمونه لازم برای تکمیل پرسش‌نامه با استفاده از فرمول کوکران ۲۵۵ خانوار تعیین شد. به منظور افزایش دقت، حجم نمونه به ۲۸۸ مورد افزایش یافت و به نسبت خانوار، تعداد پرسش‌نامه‌های لازم برای هر روستا محاسبه شد (جدول شماره دو).

جدول شماره (۲): توزیع پرسش‌نامه در روستاهای مورد مطالعه بر مبنای تعداد خانوار

ردیف	روستا	تعداد خانوار	تعداد جمعیت	تعداد پرسش‌نامه
۱	خورنگان	۷۲۷	۲۴۹۳	۷۷
۲	ده شیب	۱۴۸	۵۲۲	۱۸
۳	محمدآباد	۹	۳۰	۲
۴	شورآباد	۵۳	۲۲۸	۶
۵	غیاث‌آباد	۱۹۵	۶۱۱	۲۳
۶	دولت‌آباد	۲۴۶	۹۴۲	۳
۷	شیدانک	۲۴	۹۱	۳
۸	صالح‌آباد	۴۰	۱۵۸	۵
۹	جلیان	۴۸۴	۱۶۶۷	۵۱
۱۰	موردی	۱۳۷	۵۲۵	۱۶
۱۱	واصل‌آباد	۹۲	۲۵۸	۱۱
۱۲	تلمبه اکبر صادقی	۱۰	۳۶	۲
۱۳	جعفرآباد	۳۳	۱۲۱	۴
۱۴	صادق‌آباد	۴۲	۱۵۲	۲۹
۱۵	بنکوی عشایر میرکی	۲۵	۱۱۸	۳
۱۶	مهدی‌آباد	۱۰۵	۴۱۷	۱۳
۱۷	تلمبه صادقی	۹	۳۰	۲
۱۸	قاسم‌آباد	۷	۳۱	۲
۱۹	مجموع	۲۴۱۷	۸۵۲۳	۲۸۸

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۴

به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌های پرسش‌نامه، سؤالات امنیت اجتماعی به صورت طیف لیکرت طراحی شدند. روایی صوری پرسش‌نامه با کمک اساتید و کارشناسان مورد بررسی قرار گرفت و پس از اعمال اصلاحاتی مورد تأیید واقع شد. پایایی پرسش‌نامه با استفاده از آلفای کرونباخ سنجیده شد که مقدار آن برابر با ۰/۷۶۱ به‌دست آمد که نشان‌دهنده مناسب بودن پایایی ابزار پژوهش است. به منظور تحلیل عوامل مؤثر بر احساس امنیت از آزمون آماری تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد. به منظور سنجش

پژوهشنامه جغرافیای انتظامی (سال سوم، شماره دوازدهم، زمستان ۱۳۹۴)
دقیق احساس امنیت در بین خانوارهای روستایی، این مسئله از دو بعد عینی و ذهنی
مورد سنجش قرار گرفت که معرف‌های آنها به شرح جدول شماره سه، آمده است.

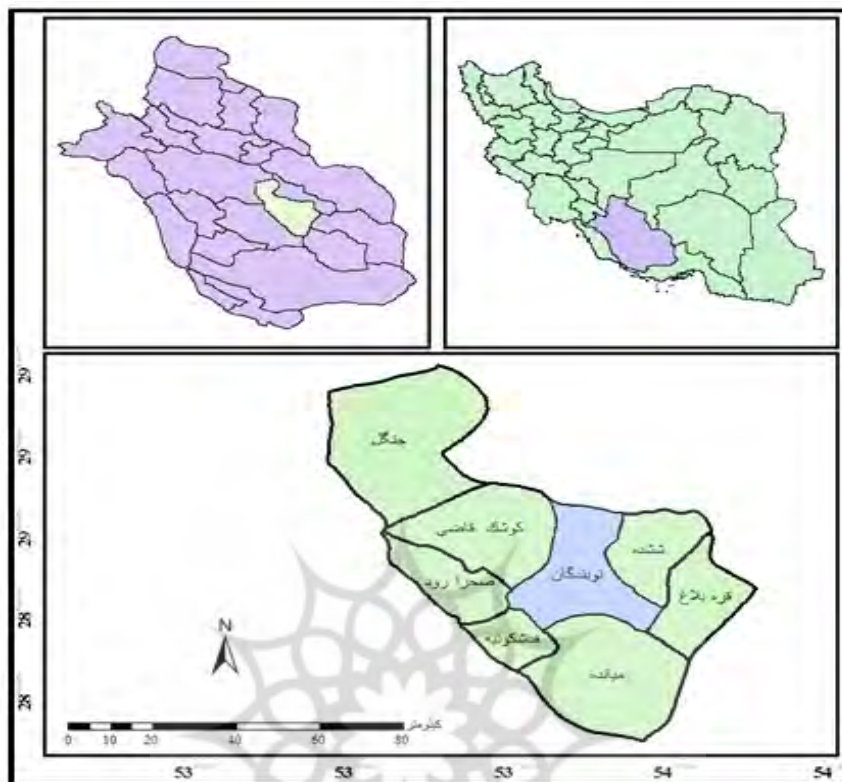
جدول شماره (۳): مهم‌ترین معرف‌های احساس امنیت اجتماعی.

مؤلفه	بُعد	معرف
احساس امنیت	عینی	عدم تنش‌های نژادی- قومی و گروهی، عدم وجود درگیری و نزاع بین اهالی، امنیت کوچه و خیابان، پارک‌ها و اماکن عمومی، حضور به هنگام پلیس در موارد ضروری، پائین بودن درگیری میان جوانان، نبود و پائین بودن اعتیاد در روستا، تردد زنان به تنهایی در محیط روستا، امکان تنها فرستادن کودکان به مدرسه.
		نبودن یا پائین بودن نگرانی از سرقت از واحد مسکونی، وجود فرصت‌های تحصیلی و آموزشی یکسان برای عموم مردم، پذیرش انتقاد از سوی مسئولان، اعتماد به پلیس، رضایت از وضعیت زیست محیطی مثل نحوه دفع زباله، مقدار آلودگی آب و هوا، سطح بهداشت، امکان همراه داشتن پول و لوازم قیمتی، شرکت کردن در جلسات سخنرانی فعالان سیاسی، امکان سپردن سرمایه به دیگران، صحبت کردن با افراد غریبه، خالی گذاشتن منزل در طول شبانه روز.
ذهنی	عینی	عدم تنش‌های نژادی- قومی و گروهی، عدم وجود درگیری و نزاع بین اهالی، امنیت کوچه و خیابان، پارک‌ها و اماکن عمومی، حضور به هنگام پلیس در موارد ضروری، پائین بودن درگیری میان جوانان، نبود و پائین بودن اعتیاد در روستا، تردد زنان به تنهایی در محیط روستا، امکان تنها فرستادن کودکان به مدرسه.
		نبودن یا پائین بودن نگرانی از سرقت از واحد مسکونی، وجود فرصت‌های تحصیلی و آموزشی یکسان برای عموم مردم، پذیرش انتقاد از سوی مسئولان، اعتماد به پلیس، رضایت از وضعیت زیست محیطی مثل نحوه دفع زباله، مقدار آلودگی آب و هوا، سطح بهداشت، امکان همراه داشتن پول و لوازم قیمتی، شرکت کردن در جلسات سخنرانی فعالان سیاسی، امکان سپردن سرمایه به دیگران، صحبت کردن با افراد غریبه، خالی گذاشتن منزل در طول شبانه روز.

منبع: مطالعات اسنادی نگارندگان، ۱۳۹۴

معرفی محدوده مورد مطالعه

شهرستان فسا یکی از شهرستان‌های استان فارس است که در جنوب شرقی استان و در حد فاصل ۵۳ درجه و ۱۹ دقیقه تا ۵۴ درجه و ۱۵ دقیقه طول شرقی و ۲۸ درجه و ۳۱ دقیقه تا ۲۹ درجه و ۲۴ دقیقه عرض شمالی واقع شده است. این شهرستان، از شمال به شهرستان استهبان و شیراز از غرب به شهرستان جهرم و شیراز، از جنوب به شهرستان جهرم و از شرق به شهرستان داراب و استهبان محدود می‌شود. شهرستان فسا با ۴۱۹۷ کیلومترمربع ۳/۴ درصد کل مساحت خاکی استان را به خود اختصاص داده است. محدوده مورد مطالعه دهستان نوبندگان واقع در شهرستان فسا است که در ۲۸ درجه و ۵۱ دقیقه تا ۲۹ درجه و ۶ دقیقه عرض شمالی و ۵۳ درجه ۴۹ دقیقه تا ۵۴ درجه و ۱۱ درجه طول شرقی از نصف النهار گرینویچ قرار گرفته است. این دهستان از شمال با دهستان استهبان، از جنوب با دهستان میانده و از شرق و غرب به ترتیب با دهستان‌های ششده و کوشک قاضی همسایه است (نقشه شماره یک).

نقشه شماره (۱): موقعیت جغرافیایی دهستان نوبندگان

ترسیم: نویسندگان، ۱۳۹۴

یافته‌های پژوهش

بررسی یافته‌های توصیفی پژوهش حاضر نشان می‌دهد که از ۲۵۵ نمونه از پاسخ‌دهندگان به پرسش‌نامه‌ها، طبقه سنی ۲۱ تا ۳۰ سال ۵/۶ درصد، طبقه سنی ۳۱ تا ۴۰ سال ۱۹/۴ درصد، طبقه ۴۱ تا ۵۰ سال ۴۴/۴ درصد و طبقه سنی ۵۱ به بالا ۳۰/۶ درصد از حجم نمونه انتخابی را به خود اختصاص داده‌اند. یافته‌های توصیفی مربوط به تحصیلات پاسخ‌دهندگان در محدوده مورد مطالعه نشان می‌دهد که از کل پاسخ‌گویان در بین سرپرستان خانوار، طبقه بی‌سواد ۱/۴ درصد، ابتدایی ۳۵/۴ درصد، راهنمایی ۸/۷ درصد، طبقه دبیرستان ۴۵/۸ درصد و مقطع تحصیلی دیپلم به بالا ۸/۷ درصد را به خود اختصاص داده است. یافته‌های توصیفی به‌دست آمده در ارتباط با وضعیت شغلی

پژوهشنامه جغرافیای انتظامی (سال سوم، شماره دوازدهم، زمستان ۱۳۹۴)

پاسخ‌دهندگان در محدوده مورد مطالعه نشان می‌دهد، در بین سرپرستان خانوار ۳۷/۸ درصد افراد به فعالیت‌های کشاورزی و دامداری اشتغال داشته‌اند. سهم شاغلان دولتی، کارگر و سایر مشاغل به ترتیب ۹، ۵/۹ و ۴۷/۲ درصد است.

در پژوهش حاضر به منظور تحلیل مهم‌ترین عوامل مؤثر بر متغیرهای مربوط به احساس امنیت اجتماعی ساکنین از آزمون آماری تحلیل عاملی استفاده شد. همچنین به منظور اطمینان از کفایت داده‌های مورد استفاده برای تحلیل متغیرهای مربوط به احساس امنیت اجتماعی، از شاخص KMO استفاده شد. معناداری آزمون بارتلت در سطح معناداری ۹۹ درصد و مقدار مناسب KMO حاکی از همبستگی و مناسب بودن متغیرهای مورد آزمون برای انجام تحلیل عاملی می‌باشند (جدول شماره چهار).

جدول شماره (۴): آزمون بارتلت تحلیل عاملی.

عوامل مورد بررسی	مقدار بارتلت	مقدار KMO	سطح معناداری
مهم‌ترین عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی	۶۳۳۳۰/۰۸۱	۰/۵۱۹	۰/۰۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۴

در آزمون تحلیل عاملی، متغیرهای بارگذاری شده در هر عامل که بالای ۰/۵ هستند یک عامل را تشکیل می‌دهند و متغیرهایی که امکان تجمیع با مؤلفه‌های دیگر را ندارند عامل دیگری را تشکیل می‌دهند. جدول شماره پنج نتیجه حاصل از تقلیل ۲۱ متغیر و ۷ عامل را نشان می‌دهد.

جدول شماره (۵): عوامل اصلی استخراج شده بر اساس روش تحلیل عاملی

عامل	مقدار ویژه	درصد واریانس	درصد واریانس تجمعی
امنیت کالبدی، اجتماعی و اقتصادی	۶۸۶/۵	۰/۷۸/۲۷	۰/۸۷/۲۷
امنیت کالبدی و اجتماعی	۰/۶۹/۳	۶۱۳/۱۴	۶۹۱/۴۱
امنیت اجتماعی	۶۵۷/۲	۶۵۵/۱۲	۳۴۶/۵۴
اعتماد اجتماعی	۷۷۹/۱	۴۷۲/۸	۸۱۸/۶۲
عملکرد نهادهای انتظامی	۶۴۹/۱	۸۵۲/۷	۶۷۰/۷۰
عدالت اجتماعی	۱۹۳/۱	۶۸۱/۵	۳۵۰/۷۶
کالبدی	۱۰۱/۱	۲۴۵/۵	۵۹۵/۸۱

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۴

عامل اول: امنیت کالبدی، اجتماعی و اقتصادی

مقدار ویژه این عامل ۵/۶۸۶ بوده که به تنهایی ۲۷/۰۷۸ درصد واریانس را توضیح می‌دهد. در این عامل ۵ متغیر بارگذاری شده است که دو متغیر «امکان تنها فرستادن کودکان به مدرسه» با بار عاملی ۰/۸۴۷ و متغیر «اعتماد به پلیس» با بار عاملی ۰/۷۶۳ مهم‌ترین متغیرهای احساس امنیت اجتماعی هستند. لازم به ذکر است که در این عامل متغیرهای «امنیت کوچه، خیابان، پارک‌ها و اماکن عمومی»، «امکان همراه داشتن پول و لوازم قیمتی در منزل»، «اعتماد به عملکرد امنیتی مسئولین» با بارهای عاملی به ترتیب ۰/۶۹۸، ۰/۶۷۷ و ۰/۶۱۲ کم تأثیرگذارترین متغیرها در احساس امنیت اجتماعی روستاییان منطقه است (جدول شماره شش).

جدول شماره (۶): متغیرهای بارگذاری شده در عامل اول.

بار عاملی	متغیر
۶۹۸/۰	امنیت کوچه و خیابان، پارک‌ها و اماکن عمومی
۶۷۷/۰	امکان همراه داشتن پول و لوازم قیمتی در مسکن
۸۴۷/۰	امکان تنها فرستادن کودکان به مدرسه
۷۶۳/۰	اعتماد به پلیس
۶۱۲/۰	اعتماد به عملکرد امنیتی مسئولین

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۴

عامل دوم: امنیت کالبدی و اجتماعی

مقدار ویژه این عامل ۳/۰۶۹ بوده که ۱۴/۶۱۳ درصد واریانس را محاسبه و توضیح می‌دهد. ۳ متغیر در این عامل بارگذاری شده که متغیر «احساس ایمنی از محل قرارگیری مسکن» با بار عاملی ۰/۹۳۵ و «احساس ایمنی از بنای مسکن» با بار عاملی ۰/۸۹۰ مهم‌ترین متغیرهای تأثیرگذار در احساس امنیت اجتماعی در این عامل تشخیص داده شدند (جدول شماره هفت).

جدول شماره (۷): متغیرهای بارگذاری شده در عامل دوم.

بار عاملی	متغیر
۷۶۲/۰	نبود و پائین بودن اعتماد در روستا
۸۹۰/۰	احساس ایمنی از بنای مسکن
۹۳۵/۰	احساس ایمنی از محل قرارگیری مسکن

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۴

عامل سوم: امنیت اجتماعی

پژوهشنامه جغرافیای انتظامی (سال سوم، شماره دوازدهم، زمستان ۱۳۹۴)

مقدار ویژه این عامل ۲/۶۵۷ بوده که ۱۲/۶۵۵ درصد واریانس را می‌تواند محاسبه و توضیح دهد. متغیرهای بارگذاری شده در این عامل ۳ متغیر است که در این میان متغیر «عدم تنش‌های نژادی - قومی و گروهی» با بار عاملی ۰/۸۲۳ مهم‌ترین متغیر تأثیرگذار در احساس امنیت اجتماعی در این عامل است.

جدول شماره (۸): متغیرهای بارگذاری شده در عامل سوم.

بار عاملی	متغیر
۷۶۸/۰	عدم وجود درگیری و نزاع بین اهالی
۸۲۳/۰	عدم تنش‌های نژادی - قومی و گروهی
۷۰۷/۰	وجود نظام جامع تأمین اجتماعی

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۴

عامل چهارم: اعتماد اجتماعی

مقدار ویژه به‌دست آمده برای این عامل ۱/۷۷۹ که ۸/۴۷۲ درصد واریانس را توضیح می‌دهد. متغیر «تمایل برای شرکت در جلسات سخنرانی فعالان سیاسی» با بار عاملی ۰/۸۳۹ و متغیر «اعتماد متقابل میان مردم و مسئولین» با بار عاملی ۰/۴۱۳ متغیرهای بارگذاری شده در این عامل هستند (جدول شماره ۹).

جدول شماره (۹): متغیرهای بارگذاری شده در عامل چهارم.

بار عاملی	متغیر
۴۱۳/۰	اعتماد متقابل میان مردم و مسئولین
۸۳۹/۰	تمایل برای شرکت در جلسات سخنرانی فعالان سیاسی
۸۴۷/۰	امکان سپردن سرمایه به دیگران

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۴

عامل پنجم: عملکرد نهادهای انتظامی

مقدار ویژه به‌دست آمده برای این عامل ۱/۶۴۹ است که به تنهایی قادر به توضیح و محاسبه ۷/۸۵۲ درصد واریانس است. متغیرهای بارگذاری شده در این عامل متغیر «پائین بودن درگیری میان جوانان» با بار عاملی ۰/۹۰۶، «نبودن و پائین بودن نگرانی از سرقت از واحد مسکونی» با بار عاملی ۰/۶۷۱ و «حضور به هنگام پلیس» در موارد ضروری با بار عاملی ۰/۵۲۶ که به ترتیب مهم‌ترین متغیرهای تأثیرگذار در احساس امنیت اجتماعی در این عامل هستند (جدول شماره ۱۰).

جدول شماره (۱۰): متغیرهای بارگذاری شده در عامل پنجم.

بار عاملی	متغیر
۶۷۱/۰	نبود و پائین بودن نگرانی از سرقت از واحد مسکونی
۵۲۶/۰	حضور به هنگام پلیس در موارد ضروری
۹۰۶/۰	پائین بودن درگیری میان جوانان

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۴

عامل ششم: عدالت اجتماعی

مقدار ویژه به‌دست آمده برای این عامل ۱/۱۹۳ بوده که ۵/۶۸۱ درصد از واریانس را توضیح می‌دهد. متغیرهای «وجود فرصت‌های تحصیلی و آموزشی یکسان برای عموم مردم» با بار عاملی ۰/۸۹۱ و «تمایل برای مشارکت مردم در انتخابات» با بار عاملی ۰/۶۶۵ دو متغیر بارگذاری شده در این عامل هستند (جدول شماره یازده).

جدول شماره (۱۱): متغیرهای بارگذاری شده در عامل ششم.

بار عاملی	متغیر
۸۹۱/۰	وجود فرصت‌های تحصیلی و آموزشی یکسان برای عموم مردم
۶۶۵/۰	تمایل برای مشارکت مردم در انتخابات

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۴

عامل هفتم: کالبدی

مقدار ویژه به‌دست آمده برای این عامل ۱/۱۰۱ است که می‌تواند ۵/۲۴۵ درصد از واریانس را توضیح دهد. در این عامل، تنها یک متغیر بارگذاری شده است که متغیر «تمایل برای بیمه کردن واحد مسکونی» با بار عاملی ۰/۸۱۲ است (جدول شماره دوازده).

جدول شماره (۱۲): متغیرهای بارگذاری شده در عامل هفتم.

بار عاملی	متغیر
۸۱۲/۰	تمایل برای بیمه کردن واحد مسکونی

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۴

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

پژوهشنامه جغرافیای انتظامی (سال سوم، شماره دوازدهم، زمستان ۱۳۹۴)

پژوهش حاضر به بررسی مهم‌ترین عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی روستاییان دهستان نوبندگان، شهرستان فسا پرداخته است. یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد امنیت کالبدی، اجتماعی و اقتصادی مانند ایمن بودن بنا، محل قرارگیری مسکن، پایین بودن درگیری در میان جوانان و اقوام، آسودگی خاطر از سپردن سرمایه به دیگران و امکان همراه داشتن پول و وسایل قیمتی با تبیین ۲۷/۰۷۸ واریانس از مهم‌ترین متغیرهایی هستند که باید در راستای وجود یک جامعه ایمن در ابعاد عینی و ذهنی مورد توجه قرار گیرد. آن چنان که در بخش بررسی منابع نیز دیده شد نتایج این پژوهش تأییدی بر یافته‌های (ربانی خوراسگانی و قاسمی، ۱۳۸۶) مبتنی بر کم بودن احساس امنیت در ابعاد روانی، اقتصادی، سیاسی و فضایی؛ (رضایی مقدم و همکاران، ۱۳۹۱) مبنی بر ایجاد حس امنیت از طریق غیرمستقیم و با بهره‌گیری از سیاست‌های تلفیقی کالبد معماری و روابط اجتماعی- فرهنگی؛ (مختاری و همکاران، ۱۳۹۱) مبنی بر تفاوت مفهوم احساس امنیت در میان افراد مختلف و همبستگی پایگاه اقتصادی- اجتماعی با احساس امنیت اجتماعی؛ (احمدی و همکاران، ۱۳۹۳) مبتنی بر رابطه معنادار سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی؛ (اکبری و پاک بنیان، ۱۳۹۱) مبتنی بر تأیید نقش طراحی کالبدی در احساس امنیت ساکنان و (دربان آستانه و همکاران، ۱۳۹۴) مبنی بر مناسب بودن امنیت جانی است. لازم به ذکر است که این پژوهش یافته‌های (زیاری و همکاران، ۱۳۹۲) مبنی بر عدم وجود تفاوت در مفهوم احساس امنیت اجتماعی در بین ساکنین شهری و روستایی و افزایش ترس از حرکت از فضاهای خصوصی به سمت فضاهای عمومی را رد می‌کند؛ چرا که در منطقه مورد مطالعه، اجرای اقدامات امنیتی موجب کم‌رنگ شدن این مفهوم شده است.

پیشنهاد‌های کاربردی

براساس نتایج پژوهش و تجارب حاصل از مطالعات میدانی، پیشنهاد‌های زیر ارائه می‌شود:

- ۱- توزیع عادلانه درآمد، شغل، مسکن، تحصیلات و کاهش فاصله طبقاتی در جامعه به ویژه در بین افراد متعلق به طبقات اجتماعی پایین‌تر؛
- ۲- تأکید بر افزایش و تقویت سرمایه‌های اجتماعی؛

- ۳- فضا سازی برای مشارکت تمام مردم در عرصه‌های متفاوت اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، اقتصادی، مذهبی و
- ۴- وضع قوانین و مجازات‌های جدی در برخورد با عاملان ایجاد ناامنی در جامعه.

منابع

- احمدی، منیژه؛ چراغی، مهدی؛ ولائی، محمد (۱۳۹۰). تحلیل عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در نواحی روستایی با تأکید بر سرمایه اجتماعی (مطالعه موردی دهستان مرحمت‌آباد میانی، شهرستان میاندوآب). فصلنامه مسکن و محیط روستا، شماره ۱۴۷: ۱۱۹-۱۰۹.
- اکبری، رضا؛ پاک بنیان، سمانه (۱۳۹۱). تأثیر کالبد فضاهای عمومی بر احساس امنیت اجتماعی زنان. نشریه هنرهای زیبا، دوره ۱۷، شماره ۲: ۶۴-۵۳.
- بوزان، باری (۱۳۷۸). مردم، دولت‌ها، هراس. مترجم پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- بیات، بهرام؛ شرافتی‌پور، جعفر؛ عبدی، نرگس (۱۳۸۷). پیشگیری از جرم با تکیه بر رویکرد اجتماع محور. تهران: نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، اداره کل مطالعات اجتماعی.
- بیات، بهرام (۱۳۸۸). جامعه‌شناسی احساس امنیت. تهران: انتشارات امیرکبیر.
- پوراحمد، احمد؛ عیوضلو، محمود؛ حامد، محبوبه؛ عیوضلو، داود؛ رضایی، فرشته (۱۳۹۱). بررسی رابطه دین‌داری و احساس امنیت در فضاهای شهری و روستایی (مورد مطالعه شهرستان کوهدشت). دوفصلنامه پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال ۱، شماره ۱: ۲۰-۱.
- حاجیانی، ابراهیم (۱۳۸۴). چارچوب روش‌شناختی برای بررسی احساس امنیت. فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، تهران: معاونت اجتماعی ناجا.
- حسنونند، اسماعیل؛ حسنونند، احسان (۱۳۹۱). بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی جوانان در شهرستان سلسله. فصلنامه نظم و امنیت انتظامی، سال ۴، شماره ۴: ۸۰-۵۹.
- حسینی‌نثار، مجید؛ قاسمی، علی (۱۳۹۱). بررسی امنیت و عوامل مؤثر بر آن در کشور. چهارمین کنفرانس برنامه‌ریزی و مدیریت شهری، مشهد: دانشگاه فردوسی مشهد.
- خلیلی، رضا (۱۳۸۱). مهاجرت نخبگان، پدیده‌ای اجتماعی یا موضوع امنیت ملی. فصلنامه مطالعات راهبردی، سال ۵، شماره ۲: ۴۴۲-۴۲۳.
- دربان آستانه، علیرضا؛ برزگرزاده زرنندی، معین؛ موسوی شهیدی، مهدی (۱۳۹۴). بررسی و تحلیل احساس امنیت روستاییان شهرستان زرنند. فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، شماره ۴۴: ۸۱-۵۷.
- ربانی خوراسگانی، علی؛ قاسمی، وحید (۱۳۸۶). رابطه احساس امنیت و نگرش مذهبی، مجله پژوهشی دانشگاه اصفهان، شماره ۴ (پیاپی ۲۵): ۱۸-۱.

- رضایی مقدم، علی؛ حسنی، آرزو؛ یوسف پور، وحید (۱۳۹۱). بررسی جایگاه طراحی در ایجاد حس امنیت در مجتمع‌های مسکونی. چهارمین کنفرانس برنامه‌ریزی و مدیریت شهری، مشهد: دانشگاه فردوسی مشهد.
- ریتزر، جورج (۱۳۹۴). نظریه جامعه‌شناسی در دوران معاصر. ترجمه محسن ثلاثی، تهران: انتشارات علمی.
- زیاری، کرامت‌اله؛ عیوضلو، داود؛ عیوضلو، محمود؛ ریکا، جهانبخش (۱۳۹۲). تحلیل تطبیقی احساس امنیت در فضاهای شهری و روستایی مطالعه موردی: شهرستان کوهدشت. پژوهش‌های روستایی، دوره ۴، شماره ۱: ۱۶۴-۱۳۷.
- سجادیان، ناهید؛ سیدعلی‌پور، سیدخلیل؛ کشتکار، لیل؛ مریدی، ولی (۱۳۹۴). بررسی نظام توزیع فضایی و تحلیل مکان‌گزینی کلانتری‌های شهر اهواز با استفاده از تحلیل سلسله مراتب-فازی (FAHP). پژوهش‌نامه جغرافیای انتظامی، سال ۳، شماره ۹: ۲۴-۱.
- سرور، رحیم؛ محمدی حمیدی، سمیه؛ ویسیان، محمد (۱۳۹۳). بررسی شاخص‌های توسعه در مناطق مرزی در راستای تحقق امنیت پایدار (مطالعه موردی: شهرستان‌های مرزی استان آذربایجان غربی). پژوهش‌نامه جغرافیای انتظامی، سال ۲، شماره ۷: ۵۴-۲۵.
- سریع‌القلم، محمود (۱۳۷۷). میانی عشیره‌ای فرهنگ سیاسی ایران، اطلاعات سیاسی-اقتصادی. شماره ۱۳۶-۱۳۵: ۴۳-۳۴.
- شهبان، مایکل (۱۳۸۸). امنیت بین‌الملل. ترجمه سید جلال دهقانی فیروزآبادی، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- صالحی امیری، رضا؛ افشاری نادری، افسر (۱۳۹۰). میانی نظری و راهبردی مدیریت ارتقاء امنیت اجتماعی و فرهنگی در تهران. فصلنامه راهبرد، دوره ۲۰، شماره ۵۹: ۷۶-۴۹.
- صانعی، پرویز (۱۳۸۵). جامعه‌شناسی ارزش‌ها. تهران: نشر قومس.
- طباطبایی، محمدحسین (۱۳۷۴). المیزان فی تفسیر المیزان. قم: دفتر انتشارات اسلامی.
- عبدالله خانی، علی (۱۳۸۳). نظریه‌های امنیت. تهران: مؤسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر.
- عنایت، حلیمه؛ موحد، مجید؛ حیدری، اله‌رحم (۱۳۹۱). مطالعه راهبردی اعتماد اجتماعی و احساس امنیت در میان جوانان ۲۹-۱۵ سال ساکن شهرهای شیراز و یاسوج. جامعه‌شناسی کاربردی، سال ۲۳، شماره ۱: ۱۰۵-۸۱.

- پژوهشنامه جغرافیای انتظامی (سال سوم، شماره دوازدهم، زمستان ۱۳۹۴)
- کارگر، بهمن (۱۳۸۳). امنیت شهری: ارزیابی کارایی خدمات انتظامی امنیتی در نظام مدیریت شهری. تهران: سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح.
 - کلمنتس، کوین (۱۳۸۴). به سوی جامعه شناسی امنیت. ترجمه محمدعلی قاسمی، فصلنامه مطالعات راهبردی، سال ۸، شماره ۲: ۳۱۰-۲۸۱.
 - گلی، علی (۱۳۹۰). زنان و امنیت در فضاهای عمومی شهری مطالعه موردی: پارک آزادی شیراز. جامعه‌شناسی تاریخی، دوره ۳، شماره ۲: ۱۶۵-۱۴۳.
 - ماندل، رابرت (۱۳۷۹). چهره متغیر امنیت ملی. ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
 - مبارکی، محمد (۱۳۸۳). بررسی رابطه بین سرمایه‌اجتماعی و جرم، پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه شهید بهشتی.
 - مختاری، مریم؛ بلالی، اسماعیل؛ میرفردی، اصغر؛ حسینی اخگر، معصومه (۱۳۹۱). بررسی عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در شهر یاسوج. فصل‌نامه پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال ۱، دوره ۱، شماره ۲: ۴۰-۲۱.
 - معین، محمد (۱۳۸۴). فرهنگ فارسی. تهران: انتشارات ساحل.
 - مؤذن جامی، محمدهادی (۱۳۷۸). نگاهی به آسیب‌شناسی امنیت ملی. فصلنامه مطالعات دفاعی استراتژیک، سال ۱، شماره ۱.
 - نبوی، عبدالحسین؛ حسین زاده، علی حسین؛ حسینی، سیده هاجر (۱۳۸۹). بررسی عوامل اجتماعی و اقتصادی مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی. فصلنامه جامعه‌شناسی کاربردی، سال ۲۱، شماره ۴: ۷۳-۹۷.
 - نصیری، قدیر (۱۳۸۱). معنا و ارکان جامعه‌شناسی امنیت: امنیت پایدار، سرمایه‌اجتماعی و جنبش‌های اجتماعی، فصلنامه مطالعات راهبردی، شماره ۲۶: ۲۰۰-۲۱۵.
 - نویدنیا، منیژه (۱۳۸۲). درآمدی بر امنیت اجتماعی. فصلنامه مطالعات راهبردی، سال ۶، شماره ۱۹: ۵۵-۷۸.
 - نویدنیا، منیژه (۱۳۸۵). تأملی نظری در امنیت اجتماعی با تأکید بر گونه‌های امنیت. فصلنامه مطالعات راهبردی، دوره ۹، شماره ۳۱: ۷۳-۵۳.
 - هزار جریبی، جعفر؛ صفری شالی، رضا (۱۳۹۳). آناتومی رفاه اجتماعی. تهران: انتشارات جامعه و فرهنگ.

- Bilgin, P.(۲۰۰۳). Individual and Social Dimensions of Security, International Studies Review, Vol .۵, Issue ۲.
- Bourdieu, P. (۱۹۸۶). The forms of capital In: J. Richardson (Ed.), Handbook of theory and research for the sociology of education. Westport, CT: Greenwood Press.
- Brauch, G.(۲۰۰۵). Stability or Sustainability? Dimensions of Socio-economic Security in a Rain Forest Margin, Research Project on Stability of Rain Forest Margins.
- Buzan, B., Waever, O. and de Wilde, J. (۱۹۹۸), Security: A New Framework for Analysis, Boulder, CO: Lynne Reinner.
- Cerami, A. (۲۰۰۶), Worlds of Socio-Economic Security in Western Europe: The Need for Bottom-Up Empowerment, a Human Security Report for Eastern/Western Europe.
- Karaku , O., Edmund, F., McGarrell and Basibuyuk, O. (۲۰۱۰), Fear of crime among citizens of Turkey, Journal of Criminal Justice, ۳۸, pp۱۷۴° ۱۸۴.
- King, G. & Murray, C. (۲۰۰۲), Rethinking Human Security. Political Science Quarterly, ۱۱۶: ۵۸۵° ۶۱۰.
- Krause, K. (۱۹۹۶), Critical Theory and Security Studies, Graduate Institute of International Studies. YCISS, Occasional Paper, Number ۳۳.
- Loader, I. & Walker, N. (۲۰۰۷), Civilizing Security, Cambridge, Cambridge University Press.
- Lindstrom, P. (۲۰۱۳) More Police ° Less Crime? The Relationship between Police Levels and Residential Burglary in Sweden. The Police Journal, Vol. ۸۶, No. ۴, pp ۳۲۱- ۳۳۹.
- Little, J. Ruth Panelli, Anna Kraack, (۲۰۰۵) Women s fear of crime: A rural perspective, Journal of Rural Studies ۲۱, pp ۱۵۱- ۱۶۳.
- Moller, B. (۲۰۰۰), National, Societal and Human Security Discussion ° case study of the Israel ° Palestine conflict, Security and Environment in the Mediterranean, Volume ۱ pp ۲۷۷-۲۸۸.
- Panik, B. (۲۰۰۹), Societal Security - Security and Identity, Western Balkans Security Observer, No. ۱۳, pp ۲۹-۳۸.

پژوهشنامه جغرافیای انتظامی (سال سوم، شماره دوازدهم، زمستان ۱۳۹۴)

- Roy, N. (۲۰۰۸), Balancing the Tripod: Security, Immigration and the Economy in the Post-۹/۱۱ United States.
- U.N (۲۰۱۲), Social Protection: A Development Priority in the Post- ۲۰۱۵ UN, development Agenda The Views Expressed in this paper are those of the Signing Agencies and do not necessarily reflect the views of the United Nations.
- Vornanen, R.; Torronen, M. and Niemela, P. (۲۰۰۹), Insecurity of young people: the meaning of insecurity as defined by ۱۳-۱۷year, old Finns.
- Weaver, D.; Opperman, M.(۲۰۰۰), Tourism Management, John Wiley and Sons Australia.
- Zedner, L. (۲۰۰۶), Too Much Security? International Journal of the Sociology of Law, Publisher: Elsevier, Journal description, ۳۱،۱۵۵- ۱۸۴.

